

Bryssel 14.1.2020
COM(2020) 21 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kestävä Eurooppa -investointiohjelma

Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelma

1. JOHDANTO

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma on Euroopan unionin vastaus ilmasto- ja ympäristöuhkiin, jotka ovat tämän sukupolven suurin haaste. Se on uusi kasvustrategia, jonka tavoitteena on tehdä EU:sta oikeudenmukainen ja vauras yhteiskunta, jonka talous on moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen. Kasvihuonekaasujen nettopäästöistä pyritään eroon vuoteen 2050 mennessä, ympäristöä ja ihmisten terveyttä suojellaan ja kasvuun pyritään lisäämättä resurssien käyttöä.

Kestävä Eurooppa -investointiohjelma on Euroopan vihreän kehityksen ohjelman investointipilari. Kestävä Eurooppa edellyttää merkittäviä investointeja kaikilla talouden aloilla. Vuoden 2030 ilmasto- ja energiatavoitteiden¹ saavuttaminen edellyttää 260 miljardin euron vuotuisia lisäinvestointeja² vuoteen 2030 saakka. Komissio on jo ilmoittanut aikovansa esittää vaikutuksiltaan arvioidun suunnitelman, jolla EU:n vuoteen 2030 asetettuja ilmastotavoitteita tiukennetaan edelleen. Lisäinvestointeja tarvitaan myös EU:n itselleen asettamien laajempien ympäristö- ja sosiaalisten tavoitteiden saavuttamiseksi.³

Sijoittajien kiinnostus kestävyysperiaatteiden mukaisen ja vaikutuksiltaan mitattavissa olevan investoimisen mahdollisuuksiin on kasvussa. Tuoreiden arvioiden mukaan vihreitä joukkovelkakirjoja laskettiin vuonna 2019 liikkeeseen koko maailmassa noin 225 miljardin euron arvosta eli liikkeeseenlasku on kolminkertaistunut vuoteen 2016 verrattuna. Nyt on luotava puitteet poliittisten tavoitteiden ja tarjolla olevien huomattavien yksityisten rahoitusvarojen tuomiseksi yhteen.

Kestävä Eurooppa -investointiohjelmalla saadaan EU:n talousarvion ja siihen liittyvien välineiden avulla liikkeelle vähintään biljoonan euron yksityiset ja julkiset kestävät investoinnit alkavan vuosikymmenen kuluessa. Investointiohjelmassa esitetään kattava kehys kestävään kehitykseen siirtymiseksi kaikkialla EU:ssa. Tällä kehyksellä tavoitellaan ilmasto- ja ympäristöinvestointeja mutta myös sosiaalisia investointeja siltä osin kuin ne liittyvät kestävään siirtymään.

Edessä olevista haasteista selviytymiseen tarvitaan kuitenkin enemmän. Riittävään mittakaavaan tarvitaan yksityisiä toimijoita. Komissio kokoaa samaan politiikkakehykseen joukon uusia politiikka-aloitteita ja vahvistaa entisestään nykyisiä välineitä koskevia sitoumuksia. Näin voidaan antaa uutta puhtia tämän alan toimille ja parantaa kestäviä investointeja koskevan EU:n kehysten vaikutusta ja johdonmukaisuutta. Komissio jatkaa työtä sen selvittämiseksi, miten saadaan vielä enemmän resursseja vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

¹ Vuoden 2030 päätavoitteet ovat: kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen vähintään 40 prosentilla (vuoden 1990 tasosta), uusiutuvan energian osuuden kasvattaminen vähintään 32 prosenttiin ja energiatehokkuuden parantaminen vähintään 32,5 prosentilla.

² Verrattuna perusskenaarioon – *Energiainunionin ja ilmastotoimien yhteinen toteuttaminen – perustan luominen onnistuneelle siirtymiselle puhtaaseen energiaan*, COM (2019) 285.

³ Komissio arvioi, että ilmastoon liittyvien toimenpiteiden lisäksi laajemmin ympäristön kestävyteen liittyvä investointivaje on 100–150 miljardia euroa vuodessa, mukaan lukien ympäristönsuojelu ja luonnonvarojen hoito. Sosiaaliseen infrastruktuuriin investoimista käsittelevä korkean tason työryhmä on arvioinut, että vuosittain tarvitaan vielä 142 miljardia euroa lisää sosiaalisia investointeja kohtuuhintaiseen asumiseen, terveydenhuoltoon ja pitkäaikaishoitoon sekä koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen. Ne eivät liity pelkästään vihreän siirtymän tukemisen kustannuksiin.

Kuvio 1. Investointiohjelman rooli Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa

Kestävä Eurooppa -investointiohjelma mahdollistaa siirtymän ilmastoneutraaliin ja vihreään talouteen kolmella tavalla:

- **Ensinnäkin ohjelma saa alkavan vuosikymmenen kuluessa EU:n talousarvion avulla liikkeelle vähintään biljoonan euron kestävät investoinnit.** EU:n talousarviossa osoitetaan ilmasto- ja ympäristötoimiin suurempi osuus julkisista menoista kuin koskaan aikaisemmin. Sillä myös houkuttelee takuiden avulla yksityistä rahoitusta ja autetaan tekemään siirtymästä oikeudenmukaisempi helpottamalla oikeudenmukaisen siirtymän mekanismeilla julkisen sektorin investointeja alueisiin, joihin siirtymä vaikuttaa eniten.
- **Toiseksi sillä luodaan suotuisat puitteet yksityisille sijoittajille ja julkiselle sektorille.** Sillä pyritään varmistamaan siirtymän kustannustehokkuus, oikeudenmukaisuus ja reiluus sekä sosiaalinen tasapaino. Rahoituslaitokset ja yksityiset sijoittajat tarvitsevat välineitä, joilla ne voivat asianmukaisesti tunnistaa kestävyysperiaatteiden mukaiset sijoituskohteet. Niiden rahoitusvoiman lisäämiseksi keskeisiä välineitä ovat erityisesti EU:n kestävyysluokitusjärjestelmä, energiatehokkuus etusijalle -periaate ja kestävyysarviointi. Julkisen sektorin osalta talouspolitiikan EU-ohjausjakso, ympäristöpolitiikan täytäntöönpanon arviointi, energiaunioniin liittyvät kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat sekä alakohtaisessa ympäristölainsäädännössä edellytetyt suunnitelmat (esim. jätteet, vesi, biodiversiteetti ja ilma) mahdollistavat investointitarpeiden asianmukaisen kartoittamisen.
- **Kolmanneksi ohjelma tarjoaa räätälöityä tukea julkishallinnolle ja hankkeiden toteuttajille kestävien hankkeiden määrittämisessä, jäsentämisessä ja toteuttamisessa.** Viranomaisille annettavaa tukea rahoitustarpeiden arvioimiseen ja tulevien investointien suunnittelemiseen lisätään, kuten myös suoraa tukea julkisille ja yksityisille hankkeiden toteuttajille.

Kuvio 2. Kestävä Eurooppa -investointiohjelma

Kestävä Eurooppa -investointiohjelmalla edistetään kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Tämä on linjassa sen kanssa, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa koskevassa tiedonannossa sitoudutaan asettamaan kestävän kehityksen tavoitteet EU:n poliittisen päätöksenteon ja toiminnan keskiöön.

2. INVESTOINTIHAASTE

Siirtyminen ilmastoneutraaliin, ilmastomuutosta kestävään ja ympäristön kannalta kestävään talouteen edellyttää merkittäviä investointeja. Nykyisten vuoden 2030 ilmasto- ja energiatarpeiden saavuttaminen edellyttää 260 miljardin euron vuotuisia lisäinvestointeja.⁴ Luku sisältää pääasiassa investointeja energiaan, rakennuksiin ja osaan liikennesektorista⁵ (ajoneuvot). Tarkasteltaessa keskimääräisiä investointitarpeita sektoreittain⁶ suurin tarve kohdistuu rakennusten kunnostamiseen. Tätä investointitasoa on pidettävä yllä pitemmän aikaa.

⁴ Verrattuna perusskenaarioon (COM (2019) 285).

⁵ Liikenteen osalta tiedot sisältävät kokonaismenot investoinneista liikkuvaan kalustoon mutta eivät investointeja infrastruktuuriin ja ajoneuvojen yhteiskäyttöä helpottaviin järjestelmiin jne. Lukuihin eivät sisälly pitkän aikavälin strategiassa käytetyt teknologian päivittämiseen liittyvät meno-olettamukset.

⁶ Nämä ovat varovaisia arvioita. Tietojen vielä puuttuessa huomioon ei ole otettu huomattavia tarpeita investoida maatalouteen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen tai ekosysteemien ja biodiversiteetin säilyttämiseen ja ennallistamiseen.

Merkittäviä investointeja tarvitaan myös muilla sektoreilla, erityisesti maataloudessa, jotta voitaisiin vastata laajempiin ympäristöhaasteisiin, kuten biodiversiteetin köyhtymiseen ja ympäristön pilaantumiseen, suojella luonnonpääomaa, tukea kiertotaloutta ja sinistä taloutta sekä tukea siirtymän yhteydessä inhimillistä pääomaa ja sosiaalisia investointeja.

Digitalisaatio on yksi tärkeimmistä edellytyksistä vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiselle. Suurilla investoinneilla Euroopan strategiaan digitaalisiin valmiuksiin sekä huipputason digitaaliteknologioiden kehittämiseen ja laajaan käyttöönottoon voidaan tuottaa älykkäitä, innovatiivisia ja räätälöityjä ratkaisuja ilmastoon liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa ilmoitettu aikomus tiukentaa vuoteen 2030 asetettua EU:n kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitetta lisää investointitarpeita entisestään. Komissio on esittänyt EU:n strategisen pitkän aikavälin vision ilmastoneutraalista taloudesta ja sitä tukevan perusteellisen analyysin, jossa jo todettiin, että siirtyminen vähähiiliseen talouteen saattaa vuoteen 2040 mennessä edellyttää jopa 2 prosentin lisäinvestointeja suhteessa BKT:hen. Investointeja saatetaan joutua aikaistamaan vuoden 2030 tavoitteiden tiukentamisen vuoksi.

3. RAHOITUS: RAHOITUSTA KESTÄVIIN INVESTOINTEIHIN KAIKISTA LÄHTEISTÄ

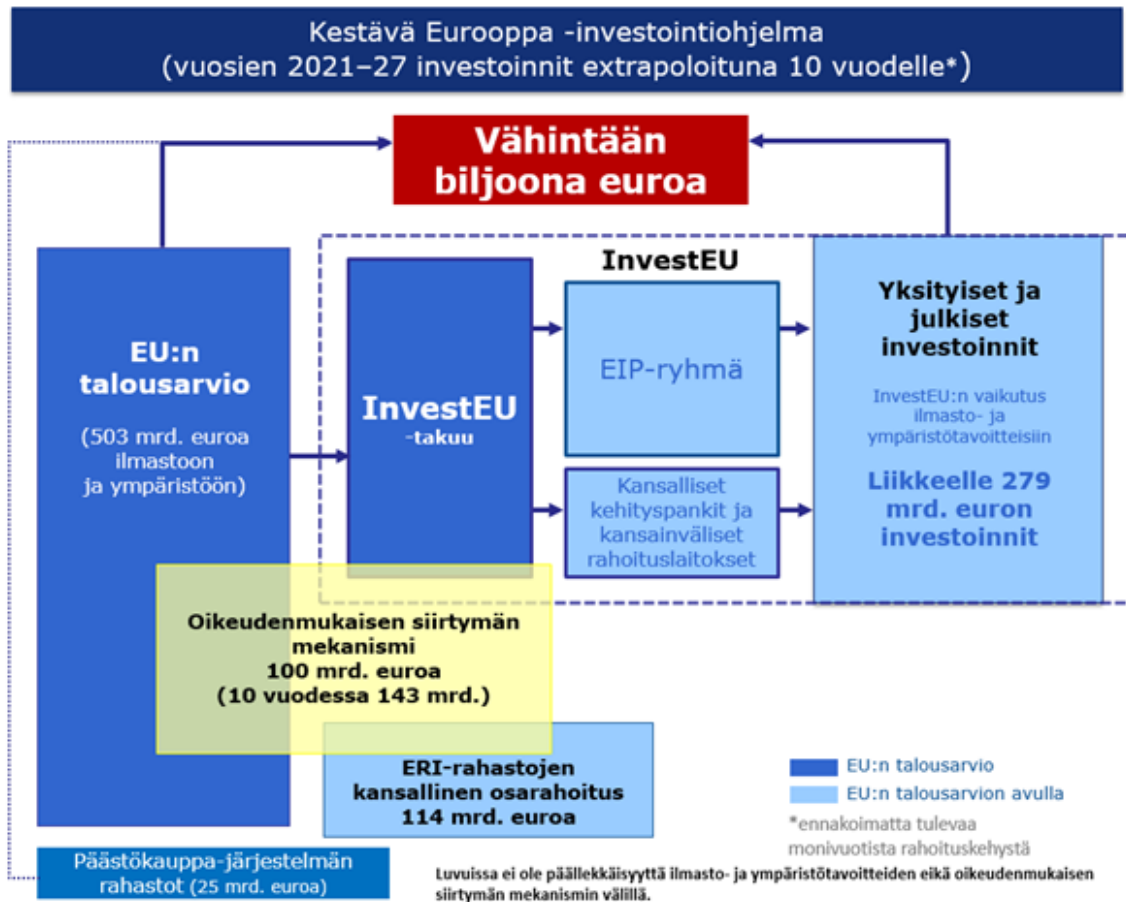
Kestävä Eurooppa -investointiohjelma on Euroopan vihreän kehityksen ohjelman investointipilari, jolla on tarkoitus saada liikkeelle vähintään biljoonan euron investoinnit alkavan vuosikymmenen kuluessa. Tätä rahoitusta vihreää siirtymää varten saadaan EU:n pitkän aikavälin talousarviosta, josta neljännes käytetään ilmastoon liittyviin tarkoituksiin ja arviolta 39 miljardia euroa muihin ympäristömenoihin. Lisäksi InvestEU-ohjelmaan sisältyvillä EU:n talousarviotakuilla houkutellessaan mukaan yksityistä rahoitusta.

Ilmastotoimiin ja ympäristöpolitiikkaan liittyvien EU:n menojen lisäksi Kestävä Eurooppa -investointiohjelma kattaa myös rahoituksen oikeudenmukaisen siirtymän mekanismille niiden alueiden auttamiseksi, joihin siirtymä vaikuttaa eniten.

Euroopan investointipankista tulee unionin ilmastopankki. Se on ilmoittanut lisäävänsä asteittain ilmastotoimiin ja ympäristön kestävyteen suunnatun rahoituksen osuutta siten, että vuonna 2025 sen osuus investointipankin rahoitustoimista on 50 prosenttia. Yhteistyö muiden rahoituslaitosten kanssa on myös erittäin tärkeää.

Vaikka tämä panostus osoittaa, että EU on sitoutunut Euroopan vihreän kehityksen ohjelman rahoittamiseen, se ei yksin riitä tarvittavien investointien käynnistämiseen. Huomattavaa rahoitusta tarvitaan kansallisista talousarvioista ja yksityiseltä sektorilta.

Kuvio 3. Mistä Kestävä Eurooppa -investointiohjelman vähintään biljoonan euron rahoitus alkavan vuosikymmenen aikana koostuu?⁷

⁷ Arviot on ekstrapoloitu 10 vuoden ajalle komission ehdotuksesta vuosia 2021–2027 koskevaksi monivuotiseksi rahoituskehyyksi ennakoidmatta vuoden 2027 jälkeistä monivuotista rahoituskehystä muulta osin kuin olettaen, että ilmastotavoitteet säilytetään vähintään entisellä tasolla.

Miten EU:n talousarviolla saadaan liikkeelle alkavan vuosikymmenen kuluessa vähintään biljoona euroa?

Vähintään biljoonan euron mobilisointi alkavan vuosikymmenen aikana edellyttää EU:n talousarvion varojen käyttöä komission ehdotuksen mukaisesti ja sen avulla saatavia julkisia ja yksityisiä investointeja.

Ilmasto- ja ympäristöön liittyvien menojen osuus EU:n talousarviosta on 503 miljardia euroa vuosina 2021–2030, mikä vastaa vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehityksessä ehdotettua ilmastotoimien 25 prosentin valtavirtaistamistavoitetta ja sisältää kaikkien ohjelmien ympäristömenot⁸. Samalla ajanjaksolla ilmasto- ja ympäristöön saadaan **tämän ansiosta kansallista yhteisrahoitusta 114 miljardia euroa**.

InvestEU-rahastolla vivutetaan noin 279 miljardia euroa yksityisiä ja julkisia ilmasto- ja ympäristöinvestointeja vuosina 2021–2030 tarjoamalla EU:n talousarviotakuista rahoitus- ja investointitoimien riskin pienentämiseksi.

Jotta ketään ei jätetä jälkeen, **oikeudenmukaisen siirtymän mekanismista annetaan rahoitusta vuosina 2021–2027 käynnistettäviin investointeihin 100 miljardia euroa**, josta ekstrapoloiden kymmenvuotiskaudeksi kertyy 143 miljardia euroa siirtymän oikeudenmukaisuuden varmistamiseen. Rahoitus katetaan EU:n talousarviosta, jäsenvaltioiden yhteisrahoitusosuuksilla sekä InvestEU-ohjelman ja EIP:n rahoituksella.

EU:n talousarvion ulkopuolisista **innovointi- ja modernisaatorahastosta**, joiden rahoittamiseen käytetään osa hiilidioksidipäästöoikeuksien huutokaupasta päästökauppajärjestelmässä saatavista tuloista, osoitetaan **vähintään noin 25 miljardia euroa** siihen, että EU:sta tulee ilmastoneutraali.

3.1. EU:n talousarvion ja ohjelmien tavoitetason nostaminen

EU:n seuraavaa monivuotista rahoituskehystä koskevassa ehdotuksessaan komissio on ehdottanut ilmasto- ja ympäristöön liittyvän tavoitetason nostamista 25 prosenttiin. Komissio pyytää Euroopan parlamenttia ja neuvostoa säilyttämään meneillään olevissa neuvotteluissa vähintään tämän tavoitetason.

Seuraavaa monivuotista rahoituskehystä koskevan komission ehdotuksen mukaan eri ohjelmiin sisällytetään erityisiä toimenpiteitä, joilla vahvistetaan yhteyttä EU:n talousarvion toteuttamisen ja vihreämpää, hiiletöntä Eurooppaa koskevan tavoitteen välillä, esimerkiksi seuraavasti:

- Koheesiorahastosta ja Euroopan aluekehitysrahastosta on tarkoitus investoida ilmasto- ja ympäristöön liittyviin hankkeisiin seuraavalla seitsenvuotiskaudella (2021–2027) vähintään 108 miljardia euroa eli yli 30 prosenttia rahastojen kokonaismäärärahoista.
- Yhteisen maatalouspolitiikan kokonaismäärärahoista kohdennetaan tulevaisuudessa 40 prosenttia ilmasto- ja ympäristöön liittyvien tavoitteiden tukemiseen. Kaikkien suorien tukien saamisen ehdoksi asetetaan entistä tiukemmat ympäristö- ja ilmastovaatimukset.

⁸ Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, Euroopan maatalouden tukirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto, koheesiorahasto, Horisontti Eurooppa -ohjelma ja Life-ohjelma.

- Vähintään 35 prosentilla Horisontti Eurooppa -ohjelman budjetista (jonka odotetaan nousevan 35 miljardiin euroon) tuetaan ilmastotavoitteita. Lisäksi komissio valmistelee Horisontti 2020 -ohjelman viimeisenä vuonna noin 1 miljardin euron lisäehdotuspyyntöä, joka on kohdennettu vihreän kehityksen ohjelman painopisteisiin, vuonna 2020 tähän tarkoitukseen jo kohdennettujen 1,35 miljardin euron lisäksi.
- Life-ohjelman määrärahoja lisätään 72 prosentilla verrattuna vuosiin 2014–2020 eli 5,4 miljardiin euroon. Yli 60 prosenttia sen määrärahoista kohdennetaan ilmastotavoitteisiin, mukaan lukien 0,95 miljardia euroa ilmastotoimiin, 1 miljardi euroa puhtaaseen energiaan siirtymiseen ja 2,15 miljardia euroa luontoon ja biodiversiteettiin.
- Vähintään 60 prosenttia Verkkojen Eurooppa -välineen määrärahoista (joilla tuetaan liikenne-, energia- ja digitaali-infrastruktuureja) kohdennetaan ilmastotavoitteiden tukemiseen.
- Euroopan sosiaalirahasto plussasta tuetaan arviolta 5 miljoonan ihmisen täydennys- ja uudelleen koulutusta vihreitä työpaikkoja ja vihreää taloutta varten.

Myös EU:n talousarvion tulopuolella edistetään ilmastotavoitteiden saavuttamista. Komissio esitti toukokuussa 2018 ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, johon sisältyi uusia omia varoja koskeva osio. Yksi sen keskeisistä elementeistä on kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvat omat varat, joilla edistetään jätestrategiassa määriteltyjen EU:n laajuisten tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi komission ehdotuksen mukaan 20 prosenttia EU:n päästökauppajärjestelmän huutokauppataloista kohdennettaisiin EU:n talousarvioon omina varoina.

Lisäksi EU:n päästökauppajärjestelmän modernisaatorahastosta ja innovaatorahastosta, jotka molemmat rahoitetaan EU:n pitkän aikavälin talousarvion ulkopuolelta, kanavoidaan lisärahoitusta vihreään siirtymään. Innovaatorahastosta tuetaan investointeja vähähiilisten läpimurtoteknologioiden ja -prosessien laajamittaisempaan soveltamiseen uusiutuvan energian alalla ja energiaintensiivisillä teollisuudenaloilla, mukaan lukien hiilidioksidin talteenotto, käyttö ja varastointi sekä energian varastointi. Tavoitteena on jakaa innovointiin liittyvä riski hankkeiden toteuttajien kanssa, jotta voidaan tukea lajissaan ensimmäisiä erittäin innovatiivisia hankkeita ja nostaa Euroopan teollisuus maailmassa johtoasemaan puhtaiden teknologioiden alalla. Komissio valmistelee parhaillaan innovaatorahaston ensimmäistä ehdotuspyyntöä, joka on määrä käynnistää vuoden 2020 puolivälissä ja jonka määrärahat ovat miljardi euroa. Tulevina kuukausina järjestetään useita työpajoja hankkeiden toteuttajille ja muille yksityisille ja julkisille sijoittajille toimivien valintaperusteiden kehittämiseksi. Modernisaatorahastosta tuetaan investointeja sähköntuotantoalan ja yleensäkin energiajärjestelmien nykyaikaistamiseen energiatehokkuuden parantamiseksi kymmenessä alhaisemman tulotason jäsenvaltiossa. Sillä voidaan myös tukea niiden ihmisten uudelleen koulutusta ja täydennyskoulutusta, joihin muutos vaikuttaa. Komissio järjestää pian kuulemisen modernisaatorahaston täytäntöönpanosäännöistä. Komissio tarkastelee molempia välineitä EU:n päästökauppajärjestelmän tarkistamisen yhteydessä ja harkitsee EU:n talousarvion tulojen lisäämistä oikeudenmukaisen siirtymän rahoituksen vahvistamiseksi.

Komissio esittää Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa koskevan tiedonannon mukaisesti kesään 2020 mennessä vaikutuksiltaan arvioidun suunnitelman vuoteen 2030 asetettujen EU:n kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteiden tiukentamiseksi. Siihen sisällytetään myös analyysi investointitarpeista. Sen tuloksista riippuen voi olla aiheellista harkita ilmastoon liittyvien tavoitteiden muuttamista seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä.

Komissio aikoo

- puolustaa toimielinten välisissä neuvotteluissa korkeaa ilmastotavoitetta, joka ovat vähintään 25 prosenttia monivuotisesta rahoituskehyksestä;
- parantaa järjestelmää, jolla seurataan edistymistä tämän tavoitteen saavuttamisessa.

3.2. Yksityisten investointien houkuttelevuus InvestEU-ohjelman avulla

Joihinkin siirtymän edellyttämiin investointeihin liittyy suurempia riskejä kuin yksityinen sektori pystyy yksinään kantamaan. Tässä tilanteessa julkisia varoja voidaan käyttää kohdennetusti hankkeiden riskien pienentämiseen ja yksityisen rahoituksen houkuttelemiseen. Tarjoamalla EU:n talousarviotakuun, jolla katetaan osa rahoitus- ja investointitoimien riskeistä, InvestEU-ohjelmalla saadaan seitsemän vuoden aikana liikkeelle 650 miljardia euroa. InvestEU-ohjelma kokoaa yhteen aiemman Euroopan strategisten investointien rahaston ja 13 muuta EU:n rahoitusvälinettä. InvestEU-ohjelman koko potentiaali Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden tukemiseen on hyödynnettävä. Siksi on olennaisen tärkeää, että käynnissä olevissa toimielinten välisissä neuvotteluissa asetetaan InvestEU-ohjelmalle kunnianhimoinen ilmastotavoite. Komissio on ehdottanut vähintään 30 prosentin tavoitetta, joka johtaisi vuosina 2021–2027 noin 195 miljardin euron ilmastoinvestointeihin, mikä tekee lähes 28 miljardia euroa vuodessa ja 280 miljardia euroa vuosikymmenessä.

InvestEU-ohjelmalla tuetaan kestäviä investointeja kaikilla talouden aloilla. Sillä myös levitetään kestävyyttä edistäviä käytäntöjä yksityisten ja julkisten sijoittajien keskuudessa. Komissio aikoo perustaa ilmastonseurantamenetelmän, jolla mitataan yksittäisten rahoitus- ja investointitoimien vaikutusta ohjelman ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin. Lisäksi komissio ottaa käyttöön kestävyysarviointimenetelmän, jolla tietyn suuruusluokan hankkeiden toteuttajien on arvioitava hankkeen ympäristö-, ilmasto- ja sosiaaliset vaikutukset. Koska näitä menetelmiä soveltavat kaikki InvestEU-ohjelman toteutuskumppanit (Euroopan investointipankkiryhmä, kansalliset kehityspankit ja -laitokset ja kansainväliset rahoituslaitokset) ja koska ne toimivat myös vertailukohtana ohjelmaan osallistuville yksityisille sijoittajille ja rahoituksen välittäjille, niiden odotetaan vaikuttavan InvestEU-ohjelmaa laajemmin. Näissä menetelmissä hyödynnetään asianmukaisesti ympäristön kannalta kestävien taloudellisten toimintojen EU:n laajuista luokitusjärjestelmää.

Komissio aikoo

- **lisätä ilmasto- ja ympäristöseurantaa ja parantaa kestävyysarviointia koskevia ohjeita vuoden 2020 jälkipuoliskolla. Ohjeissa hyödynnetään asianmukaisella tavalla EU:n kestävyysluokitusjärjestelmässä vahvistettuja kriteerejä, kunhan luokitusjärjestelmä on tullut voimaan;**
- **kehittää yhteistyössä InvestEU:n toteutuskumppaneiden kanssa InvestEU:n puitteissa tarjottavia rahoitustuotteita, jotka kohdennetaan ympäristöön, ilmastoon ja sosiaaliseen kestävyys.**

3.3. Euroopan investointipankin rooli ja muiden rahoituslaitosten mobilisointi

Euroopan investointipankilla (EIP) on myös keskeinen rooli hiilineutraaliin ja kestävään talouteen siirtymisen rahoittamisessa. Se käyttää omia varojaan ja EU:n talousarvion varoja eri ohjelmien ja välineiden puitteissa ilmastotoimien ja ympäristöinvestointien rahoittamiseen sekä EU:ssa että sen ulkopuolella. Vuonna 2018 lähes 30 prosenttia EIP:n allekirjoittamista toimista edisti ilmastotoimia. Niillä tuettiin investointeja ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen sekä vähähiilistä ja ilmastomuutosta kestävä kasvua. EIP arvioi, että vuonna 2019 tällaisten toimien osuus on 28–31 prosenttia. Kestävä Eurooppa -investointiohjelman vuosikymmenen kestävä voimassaolon aikana EIP:n odotetaan rahoittavan EU:n valtuuksien ulkopuolella ilmastoinvestointeja jäsenvaltioissa noin 600 miljardilla eurolla.

EIP:n rooli kestävään kehitykseen siirtymisen rahoittajana kasvaa, kun siitä tulee EU:n ilmastopankki. EIP nostaa asteittain ilmastotoimien ja ympäristön kestävyysosuuden rahoituskohteistaan 50 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä ja sen jälkeen. Merkittävä osa tästä toteutetaan InvestEU-ohjelman kautta. Sen ansiosta EIP voi osallistua innovatiivisempiin ja enemmän poliittista lisäarvoa tuottaviin hankkeisiin kattamalla osan rahoitus- ja investointitoimien riskistä. Lisäksi EIP-ryhmä saattaa kaikki rahoitustoimensa Pariisin sopimuksen periaatteiden ja tavoitteiden mukaisiksi vuoden 2020 loppuun mennessä. Ensimmäinen askel tähän suuntaan oli 14. marraskuuta 2019 hyväksytty uusi energia-alan lainanantopolitiikka, jossa asetetaan etusijalle lainat energiatehokkuutta, uusiutuvaa energiaa, uusia vihreitä teknologioita ja tulevaisuuden vähähiilisessä energiajärjestelmässä tarvittavia uudentyyppisiä energiainfrastruktuureita varten. Tarkistetussa lainanantopolitiikassa ennakoitaan myös fossiilisista polttoaineista riippuvaisten energiahankkeiden, erityisesti kaikkien maakaasuinfrastruktuurihankkeiden, tuen asteittaista lopettamista vuoden 2021 jälkeen.

Muilla kansainvälisillä ja kansallisilla rahoituslaitoksilla on yhä suurempi rooli kestävä kehityksen rahoittamisessa EU:n politiikan tavoitteiden mukaisesti. Komissio aikoo siksi tehdä niiden kanssa tiivistä yhteistyötä selvittääkseen, miten niiden toiminta voitaisiin sovittaa lähemmin yhteen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden kanssa.

Komissio aikoo

- **varmistaa, että EU:n valtuuksien perusteella rahoitettavissa EIP:n rahoitustoimissa noudatetaan tiukasti täydentävyysperiaatetta sekä katettujen sektoreiden että rahoitettavien hankkeiden riskiprofiilien osalta. Tämä toteutetaan erityisesti tehostamalla raportointi- ja seurantajärjestelmää, mukaan lukien ilmastoseurantamenetelmä;**
- **tehdä yhteistyötä muiden kansainvälisten ja kansallisten rahoituslaitosten kanssa niiden toiminnan sovittamiseksi paremmin yhteen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden kanssa.**

4. EDELLYTYSTEN LUOMINEN: PUITTEET JULKISELLE JA YKSITYISELLE INVESTOIMISELLE

Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa esitetään selkeä suunta kattavalle politiikkakehykselle EU:n talouden muuttamiseksi. Vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoite vahvistetaan lainsäädännössä, ja vuoteen 2030 asetettua kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitetta tiukennetaan. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan liittyvissä politiikoissa käytetään sääntelyn ja kannustimien yhdistelmää, jotta voidaan vaikuttaa ulkoisiin tekijöihin ja soveltaa saastuttaja maksaa -periaatetta siten, että yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset tulevat näkyviin investointipäätöksiä tehtäessä. EU:n päästökauppajärjestelmää tarkistetaan, ja se auttaa varmistamaan tuloksellisen hiilihinnoittelun. Sektorikohtaisiin sääntelyesteisiin, kuten rakennusalan energiatehokkuutta parantavien investointien rahoituksen ja toteutuksen esteisiin, puututaan erityisillä aloitteilla. Myös kilpailukykyiset ja yhdentyneet markkinat ovat tarpeen kustannusten pitämiseksi matalina ja innovoinnin edistämiseksi. Samalla tavoin Horisontti Eurooppa -ohjelmaan kuuluva Euroopan innovaationeuvosto edistää julkisen ja yksityisen sektorin investointeja läpimurtoinnovaatioihin Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tukena.

Tässä laajemmassa yhteydessä Kestävä Eurooppa -investointiohjelma edistää siirtymää sellaisiin osa-alueisiin kohdennetuilla toimilla, jotka liittyvät suoraan yksityisten tahojen ja julkisten yhteisöjen investointipäätöksiin.

4.1. Kestävä rahoitus rahoitusjärjestelmän ytimessä

Koska alkavalla vuosikymmenellä yksityisten yritysten ja kotitalouksien on tehtävä suurin osa kestävästä investoinneista, on ratkaisevan tärkeää antaa selkeitä pitkän aikavälin signaaleja, joilla ohjataan kestäviin investointeihin.

Koska EU:n ilmastotavoitteiden ja laajempien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan huomattava määrä investointeja, komissio ehdotti maaliskuussa 2018 kestävän kasvun rahoitusta koskevaa toimintasuunnitelmaa⁹. Tämän pääomamarkkinaunionin luomista edistävän toimintasuunnitelman pohjalta on luotu tärkeä perusta, joka antaa suotuisat puitteet rahoituksen saamiseksi kestäviin investointeihin. Siihen kuuluvat erityisesti EU:n kestävyysluokitusjärjestelmä, kestävyttä koskevien tietojen antaminen rahoituslalla sekä ilmastovertailuarvot. EU edistää kansainvälisen yhteistyön,

⁹ COM(2018) 97 final.

esimerkiksi kestävän rahoituksen kansainvälisen foorumin, avulla johdonmukaisia lähestymistapoja ja kestävän rahoituksen maailmanlaajuisen vaikutuksen lisäämistä.

Komissio on erityisen tyytyväinen siihen, että lainsäätäjät ovat hiljattain päässeet poliittiseen yhteisymmärrykseen asetuksesta, jolla luodaan puitteet kestävän sijoittamisen helpottamiseksi (EU:n kestävyysluokitusjärjestelmä). Luokitusjärjestelmää täsmennetään komission delegoiduilla säädöksillä. Luokitusjärjestelmässä määritetään, onko taloudellinen toiminta ympäristön kannalta kestävää, sen perusteella, miten se edistää vähintään yhtä kuudesta ympäristötavoitteesta.

Komissio aikoo myös selvittää, miten julkinen sektori voisi hyödyntää EU:n luokitusjärjestelmää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman yhteydessä InvestEU-ohjelman ulkopuolella. Vaikka luokitusjärjestelmä on alun perin suunniteltu yksityisiä sijoittajia varten, myös julkisen sektorin toimijat voisivat käyttää sitä, kunhan sitä on kehitetty riittävän pitkälle. On tärkeää, että yksityisen sektorin ja julkisten pankkien/yhteisöjen, kuten Euroopan investointipankin, standardit lähentyvät toisiaan.

Komissio aikoo esittää vuoden 2018 toimintasuunnitelman ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman pohjalta vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä kestävä rahoitusta koskevan uudistetun strategian, jolla on tarkoitus lisätä kestävä rahoitusta entisestään. Yritysten on lisättävä ilmasto- ja ympäristötietojen julkistamista, jotta sijoittajat saavat kaiken tiedon kestävästä sijoitusmahdollisuuksista ja voivat paremmin suunnata sijoituksensa vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti. Tämän vuoksi komissio aikoo tarkastella uudelleen muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamisesta annettua direktiiviä. Lisäksi uudistetulla strategialla lisätään sijoitusmahdollisuuksia entisestään helpottamalla kestävien sijoituskohteiden tunnistamista erilaisilla selkeillä kestävien sijoitustuotteiden merkinnöillä sekä kehittämällä ja ottamalla käyttöön EU:n vihreitä joukkovelkakirjoja koskevan standardin.

Komissio aikoo

- laatia vuonna 2020 EU:n kestävyysluokitusjärjestelmän ilmastotavoitteita koskevat delegoidut säädökset ja vuoden 2021 loppuun mennessä luokitusjärjestelmän muita ympäristötavoitteita koskevat delegoidut säädökset;
- selvittää, miten julkinen sektori voisi hyödyntää EU:n luokitusjärjestelmää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman yhteydessä InvestEU-ohjelman ulkopuolella;
- käynnistää vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä julkisen kuulemisen uudistetusta kestävä rahoituksen strategiasta, joka on tarkoitus esittää vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä;
- laatia vuonna 2020 EU:n vihreitä joukkovelkakirjoja koskevan standardin ja selvittää, miten tällä standardilla ja muilla mahdollistavilla puitteilla voidaan lisätä kestävien investointien julkista ja yksityistä rahoitusta.

4.2. Julkiselle sektorille ohjausta ja asianmukaisia välineitä kestävien investointien tekemiseen

Julkiset toimijat ovat tärkeimpiä investoijia tietyillä, erityisesti infrastruktuurin ja julkisten palvelujen, aloilla. Viranomaisten on monissa tapauksissa ohjattava ja koordinoitava kestäviä investointeja. Viranomaiset saattavat joutua investoimaan myös silloin, kun markkinatoimijat eivät voi sitä tehdä, erityisesti silloin, kun sosiaaliset ja ympäristöhyödyt eivät näy yksityisessä tuotossa tai kun hankkeita pidetään liian riskialttiina. Koska tällaiset investoinnit ovat usein luonteeltaan rajatylittäviä ja niillä on heijastusvaikutuksia eri jäsenvaltioissa, komission on toimittava koordinoijana EU:n tasolla.

Taluspoliittikan EU-ohjausjakso tarjoaa vakiintuneet puitteet talous- ja työllisyyspolitiikkojen koordinoinnille, mikä helpottaa vihreän siirtymän EU:lta ja sen jäsenvaltioilta edellyttämiä investointeja. Ohjausjakso auttaa yksilöimään tärkeimmät investointikohteet ja investoinnin esteet kussakin jäsenvaltiossa. Maaraporteissa sovitetaan yhteen EU:n varoista saatavilla oleva rahoitus ja raporteissa yksilöidyt maakohtaiset haasteet muun muassa ilmasto-, ympäristö- ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden suhteen. EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteisillä toimilla olisi varmistettava, että investoinnit suunnataan kaikkein kestävimpiin hankkeisiin.

Komissio aikoo tehdä jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä vihreän budjetoinnin käytäntöjen kartoittamiseksi ja vertailemiseksi. Näin on helpompi arvioida, missä määrin vuotuisissa talousarvioissa ja keskipitkän aikavälin finanssipoliittisissa suunnitelmissa otetaan huomioon ympäristönäkökohdat ja -riskit, ja ottaa oppia parhaista käytännöistä. Euroopan talouden ohjauskehiksen uudelleentarkasteluun sisällytetään julkisen talouden laadun yhteydessä viittaus kestäviin julkisiin investointeihin. Tästä on apua keskusteltaessa siitä, miten EU:n julkisen talouden ohjausjärjestelmää voitaisiin parantaa. Keskustelun tulokset muodostavat perustan mahdollisille tuleville toimille, myös sen suhteen, miten kestäviä investointeja olisi kohdeltava EU:n finanssipoliittisissa säännöissä samalla kun suojaudutaan velan kestävyteen liittyviltä riskeiltä.

Komissio aikoo ehdottaa julkisille hankinnoille pakollisia vihreitä vähimmäiskriteereitä tai tavoitteita alakohtaisissa aloitteissa, EU:n rahoituksessa tai tuotekohtaisessa lainsäädännössä. Tällaisilla vähimmäiskriteereillä vahvistetaan yhteinen käytännön määritelmä sille, mitä ”vihreällä hankinnalla” tarkoitetaan, mahdollistetaan vertailukelpoisten tietojen kerääminen julkisten hankintojen tekijöiltä ja luodaan perusta vihreiden julkisten hankintojen vaikutusten arvioinnille. Viranomaisia kaikkialla Euroopassa kannustetaan käyttämään vihreitä kriteereitä ja hyödyntämään ympäristömerkintöjä julkisissa hankinnoissaan. Komissio aikoo tukea näitä toimia ohjauksen, koulutuksen ja hyvien käytäntöjen levittämisen avulla. Julkisten hankintojen tekijöiden olisi myös sovellettava elinkaarikustannuslaskennan menetelmiä aina kun se on mahdollista. Komissio kehottaa kaikkia toimijoita, myös teollisuutta, kehittämään tähän luotettavia menetelmiä.

Energiatehokkuus etusijalle -periaatetta olisi sovellettava siten, että energiatehokkuus otetaan huomioon aina, kun se on tarkoituksenmukaista. Sen avulla vältetään myös resurssien tuhlaus, joka liittyy siihen, että tuotetaan, siirretään, jaellaan ja käytetään energiaa, jota itse asiassa ei tarvita. Komissio antaa neuvoja tämän periaatteen soveltamisesta.

Komissio aikoo

- sisällyttää ympäristön kestävyuden olennaiseksi osaksi talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä annettavia maaraportteja tästä vuodesta alkaen;
- auttaa jäsenvaltioita kartoittamaan vuosittain kestävien investointien tarpeensa ja niiden rahoitusmahdollisuudet vuodesta 2020 alkaen;
- tehdä jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä vihreän budjetoinnin käytäntöjen kartoittamiseksi ja vertailemiseksi;
- esittää vihreitä julkisia hankintoja koskevaa uutta lainsäädäntöä ja opastusta;
- antaa opastusta energiatehokkuus etusijalle -periaatteen soveltamisesta investointipäätösten yhteydessä.

4.3. Tukea kestäväälle investoimiselle valtiontukikehyksen kautta

Valtiontukisääntöjä aiotaan tarkistaa vuoteen 2021 mennessä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman politiikkatavoitteiden valossa, jotta niillä voitaisiin tukea kustannustehokasta ja sosiaalisesti osallistavaa siirtymistä ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä. Valtiontukisääntöjä tarkistetaan, jotta viranomaisilla olisi selkeät, täysin ajantasaiset ja tarkoituksenmukaiset puitteet tukena näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ja jotta rajalliset julkiset varat hyödynnettäisiin mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Säännöt tukevat siirtymää edistämällä oikeanlaisia investointeja ja tukimääriä. Ne kannustavat innovointiin ja uuden ilmastoystävällisen teknologian käyttöönottoon markkinoilla. Samassa yhteydessä komissio harkitsee myös oikeudenmukaisen siirtymän tukialueille myönnettävien valtiontukien hyväksymismenettelyjen helpottamista. Niillä helpotetaan myös asteittaista luopumista erityisesti kaikkein saastuttavimmista fossiilisista polttoaineista ja varmistetaan siten tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla. Tämä koskee erityisesti ympäristöä ja energiaa koskevia valtiontukisuuntaviivoja.

Ennen tarkistusta jäsenvaltiot voivat edelleen hyödyntää nykyisten sääntöjen tarjoamaa joustoa saavuttaakseen vuoden 2030 tavoitteensa ja edistääkseen sähköalan ja koko talouden irtautumista hiilestä vuoteen 2050 mennessä. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi päättää lisätä julkisia investointeja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön järjestelmiin halvemman ja integroidumman vihreän energian tuottamiseksi, edullisemman julkisen latausinfrastruktuurin käyttöönottamiseksi tai kiertotalouden järjestelmien, kuten hukkalämmön uudelleenkäytön tai jätteiden kierrätyksen, kehittämiseksi.

Jäsenvaltiot voivat myös edelleen tukeutua voimassa oleviin valtiontukisääntöihin lieventääkseen hiilestä irtautumista koskevien toimenpiteiden sosiaalisia ja alueellisia vaikutuksia. Ne voivat esimerkiksi päättää tukea hiilikaivosten sulkemisesta kärsiviä työntekijöitä, investoida pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja aloitteleviin yrityksiin tai työntekijöiden täydennys- ja uudelleen koulutukseen. Keskeisten mahdollistavien teknologioiden ja läpimurtoinnovaatioiden osalta jäsenvaltiot voivat yhdistää varojaan saadakseen liikkeelle merkittäviä yksityisiä investointeja Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden toteuttamiseksi, myös alueilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten.

Säännöillä säilytetään kuitenkin edelleen sisämarkkinoiden eheys ja otetaan huomioon Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen kirjatut koheesiotavoitteet, jotka ovat

keskeisiä Euroopan yhdentymisessä. Tavoitteena on vähentää eri alueiden välisiä kehityseroja tukemalla heikoimmassa asemassa olevia alueita niiden pyrkiessä saavuttamaan muut. Tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että suurille yrityksille tuotannollisiin investointeihin suunnatun julkisen tuen on edelleenkin hyödytettävä ainoastaan kaikkein köyhimpiä alueita, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa (Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a ja c alakohta).

Voimassaolevia valtiontukisääntöjä sovelletaan tässä tilanteessa joustavasti ja keskittyen tiettyihin osa-alueisiin, jotka vaikuttavat ratkaiseviltä muutoksessa ilmastoneutraaliksi taloudeksi.

4.3.1. Enemmän joustoa valtiontukeen ilmastoneutraaleihin tuotantoprosesseihin siirtymistä varten

Komissio aikoo hyväksyä jäsenvaltioiden yrityksille antaman tuen tuotantoprosessien irrottamiseksi hiilestä tai sähköistämiseksi, jos taloudelliset kannustimet eivät vielä riitä näiden investointien tekemiseen ja yritykset vähentävät ympäristövaikutustaan enemmän kuin unionin normit tai välitavoitteet edellyttävät.

Valtiolle aiheutuvien kustannusten minimoimiseksi julkinen tuki olisi rajoitettava vain välttämättömään. Nykyisissä suuntaviivoissa vahvistetaan yleensä tuen enimmäismäärä sen perusteella, paljonko kyseisestä investoinnista aiheutuu lisäkustannuksia verrattuna vähemmän ympäristöystävälliseen teoreettiseen investointivaihtoehtoon. Komissio aikoo arvioida, voisiko se sen sijaan tulevaisuudessa määrittää ilmastoneutraaliuden tavoitetta edistävien investointien tukikelpoiset kustannukset rahoitusvajeen perusteella erityisesti tapauksissa, joissa ei ole olemassa hypoteettista investointivaihtoehtoa. Tämä voisi olla perusteltua, kun otetaan huomioon vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet ja se, että tällaiset investoinnit ovat tärkeä keino pienentää kyseisten laitosten hiilijalanjälkeä ja edistää ilmastoneutraaliuden saavuttamista.

4.3.2. Tukea rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi

Jäsenvaltioille tullaan antamaan ympäristönsuojelua ja energiaa koskevissa suuntaviivoissa enemmän mahdollisuuksia investoida rakennusten energiatehokkuuteen. Jäsenvaltioille annetaan etenkin enemmän joustovaraa tukea sähkönkuluttajille hyödyllisiä rahoitusjärjestelyjä, kuten energiatehokkuussopimuksia. Tällaisessa järjestelyssä energiapalveluyritykset investoivat rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen ja saavat korvauksen kuluttajien sähkölaskussa näkyvän energiansäästön kautta.

Jäsenvaltiot saavat myös enemmän joustovaraa tukea parannuksia, joissa on kyse rakennusten energiatehokkuudesta tai panostuksesta omaan kulutukseen tarkoitettuun uusiutuvan energian tuotantoon.

Määrittäessään tällaisten hankkeiden tukikelpoisia kustannuksia komissio voi ottaa huomioon, että monissa tapauksissa ei ole olemassa investointivaihtoehtoa.

4.3.3. Tukea kaukolämmitykseen

Kaukolämmön jakeluverkkoihin rajoittuvan tuen voidaan tietyissä olosuhteissa katsoa jäävän valtiontuen valvonnan ulkopuolelle infrastruktuuritoimenpiteenä, joka ei vaikuta kilpailuun ja kauppaan. Näin voi olla erityisesti silloin, kun kaukolämpöverkkoja

hoidetaan samalla tavalla kuin muuta energiainfrastruktuuria erottamalla ne lämmöntuotannosta, kolmansien osapuolten verkkoon pääsystä ja säännellyistä tariffeista.

Kaikissa muissa tapauksissa, joissa on kyse valtiontuesta, ympäristönsuojelua ja energiaa koskevissa suuntaviivoissa vahvistetaan edellytykset, joiden täyttyessä kaukolämpöhankkeiden tuki voidaan hyväksyä. Säännöissä edellytetään erityisesti, että investointi johtaa energiatehokkuusdirektiivin määritelmän mukaisesti energiatehokkaaseen kaukolämpöjärjestelmään. Sallittujen tukimäärien osalta suuntaviivoissa erotetaan toisistaan kaukolämpölaitosten investointikustannusten tuki-intensiteetit ja niin kutsuttu rahoitusvajamenetelmä jakeluverkon rakentamisen tai parantamisen rahoittamiseksi.

Jotta kaukolämmitystä voitaisiin hyödyntää siirryttäessä ilmastoneutraaliin talouteen, jäsenvaltiot voivat tulevaisuudessa soveltaa rahoitusvajamenetelmää myös kaukolämmön tuotantoon vaihtoehtona ympäristönsuojelu- ja energiasuuntaviivoissa vahvistetuille enimmäistuki-intensiteeteille.

Jäsenvaltioille voitaisiin myös sallia valtiontuen myöntäminen kaukolämpöverkoille, jotka eivät ole osa energiatehokkaita kaukolämpöjärjestelmiä, jos investoinnit, jotka tekevät lämmöntuotannosta energiatehokasta, aloitetaan kolmen vuoden kuluessa verkon nykyaikaistamisesta.

4.3.4. Tukea hiilivoimaloiden sulkemiseen

Ruskohiilen polttaminen on yksi saastuttavimmista ja hiilidioksidipäästöjä eniten tuottavista sähköntuotantomenetelmistä. Vaikka EU:n päästökauppajärjestelmä johtaa hiili-intensiivisen sähköntuotannon vähenemiseen, useat jäsenvaltiot aikovat nopeuttaa asteittaista luopumista kivihiili- ja ruskohiilivoimaloista. Jäsenvaltioiden, jotka haluavat tässä yhteydessä myöntää tukea hiilivoimaloiden sulkemiseen esimerkiksi korvauksena menetetyistä voitoista, koska voimalaitosten haltijat eivät voi enää myydä sähköä markkinoilla, olisi ilmoitettava näistä suunnitelmista komissiolle. Komissio arvioi tällaisiin hankkeisiin liittyvän valtiontuen suoraan perussopimuksen nojalla.

Tässä yhteydessä komissio tarkastelee erityisesti tällaisen tuen oikeasuhteisuutta liiallisen tuen välttämiseksi. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden on osoitettava, ettei korvaus ylitä laitoksen odotettavissa olevasta sulkemisesta johtuvaa tulonmenetystä. On myös tärkeää varmistaa, että toimenpide rakennetaan niin, että sen mahdollinen kilpailua vääristävä vaikutus on mahdollisimman vähäinen.

On syytä muistaa, että valtiontukisäännöt eivät koske valtion myöntämiä tukia, jotka eivät liity taloudelliseen toimintaan ja joista ei koidu myöskään välillistä etua millekään yritykselle. Tällaisia ovat erityisesti tuet yksityishenkilöiden hyväksi (esim. sosiaaliturvet tai uudelleenopetus) tai julkisen infrastruktuurin rahoittamiseen.

4.3.5. Tukea kiertotalouden edistämiseen

Jäsenvaltioille annetaan enemmän mahdollisuuksia tukea toimenpiteitä, joita tarvitaan siirryttäessä lineaarisesta taloudesta kiertotalouteen: jätteen kierrätystä, hukkalämmön uudelleenkäyttöä, hiilidioksidin uudelleenkäyttöä tai jätevirtojen erilliskeräystä. Tätä joustoa aiotaan soveltaa sillä ehdolla, että tuen määrän määrittämisessä on otettu huomioon mahdolliset lisätulot, joita kiertotalouteen tehtävät investoinnit voivat tuottaa.

Komissio aikoo

- jatkaa valtiontukisääntöjen tehokasta täytäntöönpanoa, sillä ne ovat keskeisiä siirtymän mahdollistajia, ja soveltaa nykyisiä sääntöjä joustavasti ilmastonutraaliin talouteen siirtymisen kannalta keskeisillä aloilla;
- tarkistaa valtiontukisääntöjä vuoteen 2021 mennessä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman politiikkatavoitteiden valossa, jotta niillä voidaan tukea kustannustehokasta siirtymistä ilmastonutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä.

5. TOTEUTUS: KESTÄVIEN HANKKEIDEN JATKUMO

Nykytilanteessa, jossa markkinat ovat hyvin likvidit, haasteena on kehittää vankka investointihankkeiden jatkumo, joka on linjassa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kanssa. Sijoittajien odotuksia ja vaatimuksia vastaavia investointihankkeita ei vielä ole tarjolla yhtä paljon kuin niille olisi kysyntää. Käytettävissä olevia rahoitusvaroja ei siis ole käytetty loppuun. Hankkeiden toteuttajille annettava neuvonta on osoittautunut erittäin tehokkaaksi keinoksi muokata alustavasta hankeideasta taloudellisesti järkevä hanke.

Teknisellä avulla ja neuvonnalla autetaan määrittämään ja valmistelemaan asetettujen prioriteettien mukaisia kestäviä hankkeita ja parantamaan hankkeiden toteuttajien valmiuksia, jotta niiden olisi helpompaa hankkia rahoitusta. Tällä tavalla tuetaan eri tasojen toimijoita, kuten viranomaisia niiden laatiessa investointisuunnitelmia ja yksittäisiä julkisten tai yksityisten hankkeiden toteuttajia niiden kehittäessä ja toteuttaessa hankkeitaan.

5.1.1. Tuki viranomaisille

Rakenneuudistusten tukiohjelmasta (ja sen seuraajasta, uudistusten tukiohjelmasta) annetaan jäsenvaltioille teknistä tukea, joka auttaa niitä suunnittelemaan ja toteuttamaan uudistuksia sekä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi että digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi. Yksi suurimmista esteistä, joka jarruttaa investoimista kestäväan infrastruktuuriin ja ympäristönsuojeluun, on se, että jäsenvaltioiden kansallisilta, alueellisilta ja paikallisilta viranomaisilta puuttuu tähän tarvittavia hallinnollisia valmiuksia, tietoisuutta ja kestäväan kehityksen asiantuntemusta. Ohjelman avulla voidaan tunnistaa puhtaaseen energiaan liittyviä investointimahdollisuuksia tai toimia, joilla voidaan nopeuttaa rakennusten energiatehokkuusinvestointeja. Komissio tukee uudistusten tukiohjelman kautta jäsenvaltioita myös kiertotaloutta, vihreää budjetointia tai kestäväan rahoitusta ja investointeja koskevien toimintasuunnitelmien laatimisessa.

5.1.2. Tuki hankkeiden toteuttajille

Hankkeiden toteuttajia tuetaan investointihankkeiden määrittämisessä, valmistelussa, kehittämisessä ja jäsentämisessä, hankintojen tekemisessä ja hankkeiden toteuttamisessa InvestEU-ohjelman InvestEU-neuvontakeskuksen ja neuvonta-aloitteiden kautta, joiden kokonaisbudjetiksi komissio on ehdottanut 500 miljoonaa euroa. Tarvittaessa tällä tavalla voidaan myös parantaa hankkeiden toteuttajien ja rahoituksen välittäjien valmiuksia toteuttaa rahoitus- ja investointitoimia. Tässä kokonaisvaltaisessa palvelussa otetaan huomioon kestävyyyteen liittyvät näkökohdat.

InvestEU-neuvontakeskus toimii keskitettynä asiointipisteenä sekä julkisille että yksityisille hankkeiden toteuttajille ja rahoituksen välittäjille rahoitus- ja investointitoimien toteuttamiseksi sellaisten toimijoiden hyväksi, joilla on vaikeuksia saada rahoitusta. JASPERS, komission ja Euroopan investointipankin yhteinen aloite rakennerahastojen hankkeiden kehittämiseksi, tulee osaksi neuvontakeskusta. InvestEU-neuvontakeskuksen neuvonta-aloitteisiin voisi kuulua European Local Energy Assistance -ohjelman jatkaminen paikallisten kestävän energian ja puhtaan liikenteen hankkeiden tukemiseksi. Siihen voisi sisältyä myös muita kestävästä infrastruktuuria koskevaan osioon kuuluvia neuvonta-aloitteita, joilla tuetaan kestävien hankkeiden rahoitus- ja investointitoimien suunnittelua keskeisillä infrastruktuurialoilla (liikenne, energia, ympäristö, laajakaista ja digitaaliset yhteydet). Erityistä huomiota kiinnitetään myös tekniseen apuun hankkeille, joilla tuetaan luonnonpääomaa ja luontopohjaisia ratkaisuja.

Julkiset investoijat saavat räätälöityä tukea hankkeiden käytännön toteutukseen. Äskettäin esitelty ”kestävien hankintojen arviointiväline”, joka pohjautuu suuriin infrastruktuurihankkeisiin sovellettavaan vapaaehtoiseen ennakoarviointimekanismiin, auttaa niitä hyödyntämään kaikki mahdollisuudet parantaa hankintojensa ympäristöystävällisyyttä ja taata hankkeen kestävyys ja tiukimpien ympäristövaatimusten noudattaminen koko toimitusketjussa.

5.1.3. Johdonmukaisuuden ja näkyvyyden varmistaminen

Komissio aikoo varmistaa, että viranomaisia ja kutakin hanketta tuetaan koordinoitusti. Valmiuksien kehittämiseen ja strategiseen suunnitteluun liittyvät komission toimet ovat tuottaneet myönteisiä tuloksia, joita voitaisiin toistaa ja laajentaa vihreän kehityksen ohjelman toteuttamisen yhteydessä. Komission yksiköiden ja Euroopan investointineuvontakeskuksen läheistä yhteistyötä kansallisten kehityspankkien ja investointihankkeiden tukemiseksi aiotaan laajentaa seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen asianomaisissa jatko-ohjelmissa, jotta voidaan tehostaa kestävien investointihankkeiden jatkumoiden luomista ja toteuttamista.

InvestEU-portaali perustuu nykyiseen Euroopan investointihankeportaaliin. Se on jatkossakin käyttäjätavallinen verkossa maksutta toimiva portaali, joka tarjoaa rahoitusta etsiville EU:n yrityksille ja hankkeiden toteuttajille näkyvyyttä ja mahdollisuuden verkostoitua sijoittajien kanssa maailmanlaajuisesti. Portaalin toinen painopiste on EU:ssa toteutettavien investointihankkeiden jatkumon esittely InvestEU-ohjelman toteutuskumppaneille, jotka voivat tarkastella omalle maantieteelliselle alueelleen ja toiminta-alalleen kuuluvia hankkeita.

Komissio aikoo

- antaa jäsenvaltioille uudistusten tukiohjelman kautta teknistä tukea kasvua edistävien uudistusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä kestävien investointistrategioiden kehittämisessä;
- tarjota räätälöityjä neuvontapalveluja yksityisille ja julkisille kestävien hankkeiden toteuttajille InvestEU-neuvontakeskuksen kautta;
- ehdottaa kestävien hankintojen arviointivälinettä, jolla varmistetaan julkisten infrastruktuurihankkeiden viherryttäminen.

6. OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN MEKANISMI

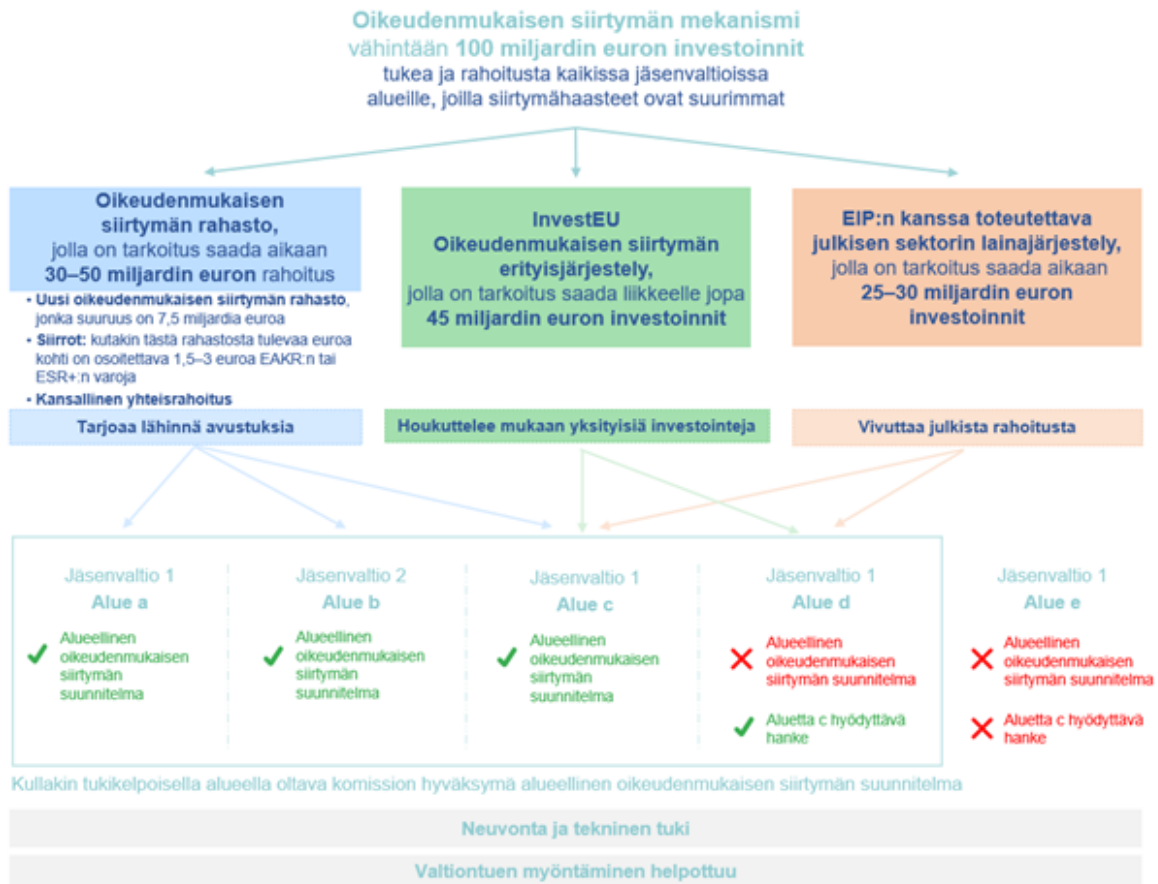
Siirtyminen kestäväan ja ilmastoneutraaliin talouteen edellyttää kaikkialla Euroopassa huomattavia investointeja ja vahvoja politiikkatoimia kaikilla tasoilla. Kaikki alueet tarvitsevat rahoitusta vihreää siirtymää varten, mutta joillekin alueille muutos on merkittävä haaste. Ilmastoneutraalius edellyttää niiden talouden rakenteen perusteellista muuttamista, liiketoimintamallien rakenteellisia muutoksia ja uutta osaamista. Tämä on tunnustettava ja otettava huomioon siirtymässä, joka toteutetaan niin, että ketään ei jätetä jälkeen.

Fossiilisten polttoaineiden lousinta ja etsintä vähenevät merkittävästi, ja runsaasti kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttava toiminta muuttuu perusteellisesti. Alueiden, jotka ovat voimakkaasti riippuvaisia näistä toiminnoista, on uudistettava elinkeinorakennettaan, varmistettava, että uusi taloudellinen toiminta pitää taloudellisen ja sosiaalisen rakenteen koossa, ja tarjottava työntekijöille koulutusta, jotta he voivat löytää uuden työn. Ilman tarvittavia liitännäistoimenpiteitä siirtymä ei toteudu, koska se ei ole oikeudenmukainen eikä sosiaalisesti kestävä.

Jotta tiettyjen alueiden erityishaasteisiin voitaisiin vastata, komissio ehdottaa oikeudenmukaisen siirtymän mekanismia, joka tarjoaa kohdennettua tukea tarvittavien investointien aikaansaamiseksi näillä alueilla. Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi koostuu kolmesta pilarista, jotka ovat

- oikeudenmukaisen siirtymän rahasto,
- InvestEU-ohjelmaan kuuluva oikeudenmukaisen siirtymän erityisjärjestely ja
- investointeja vivuttava Euroopan investointipankin uusi julkisen sektorin lainajärjestely.

Kuvio 4: Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin rahoittaminen

Kussakin pilarissa on erilaisia avustus- ja rahoitusvälineitä, jotta voidaan tarjota kattava valikoima tarpeita vastaavia tukivaihtoehtoja. Niiden avulla on tarkoitus saada aikaan investointeja niiden alueiden hyväksi, joihin siirtymä eniten vaikuttaa. Näiden pilareiden välisen johdonmukaisuuden varmistamiseksi oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa käytetään ensisijaisesti avustusten myöntämiseen, InvestEU:hun kuuluvalla oikeudenmukaisen siirtymän erityisjärjestelyllä houkutteellaan yksityisiä investointeja, ja uusi oikeudenmukaista siirtymää tukeva julkisen sektorin lainajärjestely vauhdittaa julkista rahoitusta. Näitä toimenpiteitä täydennetään kyseisille alueille ja hankkeille annettavalla erityisellä neuvonnalla ja teknisellä tuella. Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi sisältää vahvat hallintopuitteet, joissa keskitytään alueellisiin oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmiin.

Vuosina 2021–2027 oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin osatekijöiden avulla voitaisiin saada liikkeelle noin 100 miljardin euron investoinnit alueilla, joille siirtymä aiheuttaa eniten haasteita. Kaikki rahoitetut investoinnit ovat johdonmukaisia vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden kanssa.

Lisäksi komissio ehdottaa hiili- ja terästudkimusrahastoa koskevien asetusten tarkistamista, jotta osa Euroopan teräs- ja hiiliyhteisön realisoitavasta omaisuudesta voitaisiin ottaa käyttöön. Tämä auttaa ylläpitämään vähintään 40 miljoonan euron vuotuista tutkimusohjelmaa ja mahdollistaa suurten puhdasta teräksenvalmistusta koskevien T&I-läpimurtohankkeiden rahoittamisen. Hiilialan tutkimustoiminnassa keskitytään siirtymäalueisiin oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin periaatteiden mukaisesti.

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismia täydentää myös EU:n päästökauppajärjestelmän modernisaatorahasto. Vuosina 2021–2030 rahastosta tuetaan vähähiilisyyttä edistäviä investointeja (hiilidioksidin hintatasosta riippuen) 14 miljardilla eurolla kymmenessä edunsaajajäsenvaltiossa (Romaniassa, Bulgariassa, Unkarissa, Latviassa, Liettuassa, Virossa, Tšekissä, Puolassa, Slovakiassa ja Kroatiassa).

6.1. Pilari 1: Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastolla on EU:n talousarviossa oma 7,5 miljardin euron määräraha, joka täydentää komission toukokuussa 2018 tekemää ehdotusta seuraavasta monivuotisesta rahoituskehiksestä.¹⁰ Rahastolla pyritään lieventämään ilmastonutraaliuteen siirtymisen sosiaalisia ja taloudellisia kustannuksia.

Komissio antaa tänään ehdotuksen asetukseksi oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta ja ehdotuksen yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen kohdennetusta muuttamisesta. Jäsenvaltioiden edellytetään käyttävän kutakin oikeudenmukaisen siirtymän rahaston euroa kohden vähintään 1,5 ja enintään 3 euroa Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahasto plussasta. Tätä EU:n talousarviosta tulevaa rahoitusta täydennetään kansallisella yhteisrahoituksella koheesiopolitiikan sääntöjä noudattaen. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kautta voitaisiin näin saada liikkeelle julkisia varoja 30–50 miljardia euroa.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta hyötyvät alueet, joilla on paljon työpaikkoja kivi- ja ruskohiilen, öljyliuskeen ja turpeen tuotannossa, sekä alueet, joilla on runsaasti kasvihuonekaasuja päästäviä teollisuudenaloja, joilla toiminta lakkaa tai joihin siirtymä vaikuttaa vakavasti. Tuen määrä heijastaa näiden alueiden haasteiden suuruutta, kun otetaan huomioon tarve monipuolistaa taloutta ja siirtyä kasvupotentiaalia omaavan nolla- ja vähähiilisen toiminnan suuntaan sekä tarve uudelleen kouluttaa työntekijöitä, jotta heillä olisi tarvittavaa osaamista uuden työpaikan saamiseksi.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastolla autetaan näitä alueita muutoksessa, mikä on olennaisen tärkeää, jotta hiilineutraalius voidaan saavuttaa vuoteen 2050 mennessä. Siinä yhdistyy ilmastotoimien rahoittaminen ja tuki jäsenvaltioiden välisten ja sisäisten erojen kaventamiseksi. Siksi oikeudenmukaisen siirtymän rahasto toteutetaan osana koheesiopolitiikkaa, joka on EU:n tärkein politiikanala alueellisten erojen kaventamiseksi ja EU:n alueiden rakenteellisten muutosten käsittelemiseksi. Koheesiopolitiikka kuuluu yhteistyöhön perustuvan hallinnon piiriin ja sitä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Näin varmistetaan omistajuus sekä välineet ja rakenteet tehokasta hallintokehystä varten.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta annetaan tukea kaikille jäsenvaltioille. Painopiste on niissä jäsenvaltioissa, joille siirtymä aiheuttaa suurimmat haasteet. Resurssit jaetaan jäsenvaltioiden kesken sillä perusteella, kuinka suuri haaste hiilestä irtautuminen on kasvihuonekaasuintensiivisimmille alueille (vastaavien teollisuuden päästöjen perusteella), kuinka suuria sosiaaliset haasteet ovat, kun tarkastellaan mahdollisia työpaikkojen menetyksiä teollisuudessa, kivi- ja ruskohiilen louhinnassa, turpeen tuotannossa ja öljyliuskeen louhinnassa, ja kuinka suuri on työntekijöiden uudelleen koulutuksen tarve. Jotta voidaan varmistaa, että siirtymä on oikeudenmukainen ja kaikkien hyväksyttävissä,

¹⁰ COM(2019) 456 final.

määrärahoja kohdennettaessa otetaan huomioon jäsenvaltioiden kyky vastata tähän haasteeseen taloudellista kehitystasoaan vastaavasti.

Jäsenvaltioiden on määritettävä tukikelpoiset alueet kansallista energia- ja ilmastosuunnitelmaansa noudattaen erityisissä alueellisissa oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmissa, joista käydään vuoropuhelua komission kanssa. Vuoropuhelun perustana on arvio alueista, joihin ilmastoneutraaliuteen siirtyminen vaikuttaa eniten, sekä niiden kohtaamista työllisyys- ja taloushaasteista, jotka määritetään talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä. Jäsenvaltiot ottavat kyseisen arvion huomioon laatiessaan alueellisia oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmia, joissa hahmotellaan siirtymäprosessi ja suunnitellut operaatiotyypit. Suunnitelmat liitetään koheesiopolitiikan ohjelmiin, jotka sisältävät tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta, ja komissio hyväksyy ne yhdessä näiden ohjelmien kanssa.

Jotta resursseja voitaisiin käyttää mahdollisimman tuloksellisesti, oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta voidaan tukea investointeja olemassa olevien laitosten muuttamiseen, myös EU:n päästökauppajärjestelmään kuuluvilla sektoreilla, ainoastaan silloin, kun investoinnit vähentävät päästöjä merkittävästi ja myös vaikuttavat pitkällä aikavälillä myönteisesti kyseisten alueiden työllisyystilanteeseen alueellisten siirtymäsuunnitelmien mukaisesti.

Alueelliset oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmat – keskeinen osa oikeudenmukaisen siirtymän mekanismia

Alueelliset oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmat ovat oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin keskiössä ja viitekehyksenä kaikille sen pilareille. Näissä suunnitelmissa esitetään sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristöön liittyvät haasteet, jotka johtuvat siitä, että fossiilisiin polttoaineisiin liittyvä toiminta lopetetaan asteittain tai kasvihuonekaasuintensiiviset prosessit tai tuotteet irrotetaan hiilestä. Suunnitelmissa myös hahmotellaan siirtymäprosessia vuoteen 2030 saakka, mukaan lukien kehitys-, uudelleen koulutus- ja ympäristön ennallistamistarpeet sekä lähestymistapa, jolla niitä käsitellään yhdennetysti. Lisäksi suunnitelmissa esitetään siirtymäaikataulu, suunnitellut operaatiotyypit ja ohjausmekanismit. Tämä tarkoittaa sitä, että oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta tuettavat toimenpiteet saattavat olla eri jäsenvaltioissa ja eri alueilla painopisteiden ja määritettyjen haasteiden takia erilaisia. Ohjelmasuunnittelu perustuu talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä tehtävään arvioon. Jäsenvaltiot laativat tämän arvion huomioon ottaen alueelliset oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmat, jotka ovat osa oikeudenmukaisen siirtymän rahaston ohjelmia. Kun komissio on hyväksynyt suunnitelmat, on mahdollista saada kohdennettua rahoitusta paitsi oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin pilari 1) myös InvestEU:hun kuuluvasta oikeudenmukaisen siirtymän erityisjärjestelystä (pilari 2) ja EIP:n julkisen sektorin lainajärjestelystä (pilari 3).

6.2. Pilari 2: InvestEU-rahastoon kuuluva erityisjärjestely oikeudenmukaisen siirtymän tukialueille

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismiin sisältyy myös InvestEU:hun kuuluva oikeudenmukaisen siirtymän erityisjärjestely. Sen avulla on tarkoitus saada aikaan lisäinvestointeja, jotka hyödyttävät alueita, joilla vaikutukset ovat suurimmat. Tämä mahdollistaa sen, että uusi taloudellinen toiminta korvaa toiminnan, joka on ilmastoon ja ympäristöön kohdistuvien vaikutustensa vuoksi vähitellen lopetettava. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoon verrattuna InvestEU mahdollistaa myös investoinnit useammanlaisiin

hankkeisiin, sillä siinä investoinnit ovat laajemmin tukikelpoisia. InvestEU:sta tuetaan rahoitusta muun muassa energia- ja liikenneinfrastruktuurihankkeisiin, mukaan lukien kaasuinfrastruktuuri ja kaukolämpö, mutta myös hiilestä irtautumista koskeviin hankkeisiin, alueiden talouden monipuolistamiseen ja sosiaaliseen infrastruktuuriin ja osaamiseen. Se antaa myös kyseisille aloille mahdollisuuden sopeutua nopeammin ilmastoystävällisiin tuotantotapoihin. InvestEU:n rahoituksella voidaan tukea taloudellisesti kannattavia investointeja näillä sektoreilla, mikä täydentää oikeudenmukaisen siirtymän rahaston tukea ja aikaansaa synergiaa.

Nykyisellään InvestEU-rahaston odotetaan seuraavalla monivuotisella rahoituskehyskaudella saavan 38 miljardin euron suuruisen EU:n takuun avulla aikaan 650 miljardin euron yksityiset ja julkiset lisäinvestoinnit, joilla tuetaan EU:n tavoitteita. Takuun tukena on 15,2 miljardin euron määräraha EU:n talousarviossa (40 prosentin rahoitusaste), ja jäljelle jäävän määrän kattavat ehdolliset sitoumukset.

InvestEU-rahasto voi olla tehokas väline, jolla saadaan aikaan merkittäviä lisäinvestointeja oikeudenmukaista siirtymää edistäviin hankkeisiin kyseisillä alueilla. Tätä varten osa InvestEU-rahaston rahoituksesta kohdistetaan oikeudenmukaisen siirtymän tavoitteisiin. Näin vuosina 2021–2027 voidaan saada aikaan jopa 45 miljardin euron investoinnit siirtymän tukemiseksi kyseisillä alueilla niin, että se heijastaisi oikeudellisen siirtymän rahastoon sovellettavaa kansallista jakoperustetta. InvestEU-rahaston käyttö perustuu lopulta kuitenkin edelleen kysyntään ja riippuu hankejatkumosta. Kyseisten alueiden vastaanottokyky on avainasemassa tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Kokonaistavoite, joka on 45 miljardia euroa, edellyttää, että InvestEU-ohjelmaa rahoitetaan noin 1,8 miljardilla eurolla EU:n talousarviosta. Lisäksi jäsenvaltiot voivat jäsenvaltio-osionsa kautta osoittaa osan oikeudenmukaisen siirtymän rahaston rahoitusosuudestaan investointien tukemiseen taatuilla lainoilla tai oman pääoman ehtoosella rahoituksella. Hankejatkumon aikaansaamiseksi tarvitaan räätälöityä neuvontaa. Jotta tähän päästäisiin, on olennaisen tärkeää, että käynnissä olevissa monivuotista rahoituskehystä koskevissa neuvotteluissa varmistetaan InvestEU-takuun riittävä taso.

Järjestelystä voidaan tukea hankkeita, jotka toteutetaan alueilla, joilla on oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta annetun asetuksen mukaisesti hyväksytty siirtymäsuunnitelma. Lisäksi voidaan tukea hankkeita, jotka hyödyttävät näitä alueita (vaikka niitä ei toteutettaisi alueilla). Viimeksi mainittuja hankkeita voidaan tukea ainoastaan silloin, kun rahoitus oikeudenmukaisen siirtymän tukialueiden ulkopuolella on kyseisten alueiden siirtymän kannalta keskeistä. Tämä koskee erityisesti liikenne- tai energiainfrastruktuurihankkeita, joilla parannetaan oikeudenmukaisen siirtymän alueiden yhteyksiä. Oikeudenmukaista siirtymää koskeviin tavoitteisiin tähtäävillä investoinneilla voidaan edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista ja myötävaikuttaa InvestEU-ohjelmalle asetettuun tavoitteeseen, jonka mukaan 30 prosenttia rahoituksesta osoitetaan ilmastotavoitteisiin.

InvestEU-takuun kohdentaminen tällä tavoin oikeudenmukaisen siirtymän tavoitteisiin saa aikaan tukikelpoisia investointeja kaikissa neljässä politiikkaikkunassa ja näkyvillä rahoitustuotteissa. Toteutuskumppaneille voidaan tarjota erityisiä kannustimia palkkioiden avulla tai tarjoamalla edullisempaa riskien kattamista siirtymäalueilla toteutettaville hankkeille. Oikeudenmukaista siirtymää koskeva tavoite sisällytetään InvestEU:n investointisuuntaviivoihin ja toteutuskumppaneiden kanssa tehtäviin takuusopimuksiin. Lisäksi InvestEU-rahaston puiteissa toteutuskumppaneille osoitettavissa ehdotuspyynnöissä asetetaan etusijalle ne toteutuskumppanit, jotka tarjoavat oikeudenmukaisen siirtymän

tavoitteita edistäviä rahoitustuotteita. **Jotta hankkeet olisivat investointikelpoisia, niitä varten annetaan kohdennettua teknistä apua InvestEU-neuvontakeskuksen kautta. Sen toimintaan myönnetään lisämäärärahoja.**

6.3. Pilari 3: Euroopan investointipankkiryhmän kanssa toteutettava julkisen sektorin lainajärjestely

Euroopan investointipankin kanssa toteutettavalla julkisen sektorin lainajärjestelyllä tuetaan julkisen sektorin investointien lisäämistä alueilla, joilla on käynnissä ilmastosiirtymä. Tuessa on kyse siitä, että julkiselle sektorille tarjotaan edullisia lainoja. Lainojen tarjoamilla resursseilla julkinen sektori voi toteuttaa toimenpiteitä, joilla helpotetaan siirtymistä ilmastoneutraaliuteen. Tuetut investoinnit voivat kohdistua esimerkiksi energia- ja liikenneinfrastruktuuriin, kaukolämpöverkkoihin, energiatehokkuustoimenpiteisiin, rakennusten kunnostaminen mukaan lukien, sekä sosiaaliseen infrastruktuuriin. Mukana voi olla myös muita sektoreita. EU:n tuki voitaisiin myöntää esimerkiksi korkotukena tai EU:n talousarviosta rahoitettavana investointiavustuksena, joka yhdistetään EIP:n kunta-, alue- ja muille viranomaisille myöntämiin lainoihin.

Maantieteellinen kattavuus on sama kuin InvestEU:n oikeudenmukaisen siirtymän järjestelyssä (oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin pilari 2) eli tuetaan hankkeita alueilla, joilla on hyväksytty siirtymäsuunnitelma. Lisäksi tuetaan muualla toteutettavia hankkeita, jotka hyödyttävät näitä alueita, mutta ainoastaan silloin, kun rahoitus oikeudenmukaisen siirtymän tukialueiden ulkopuolella on tukialueiden siirtymän kannalta olennaista. Oikeudenmukaista siirtymää tukevan julkisen sektorin lainajärjestelyn tarkoituksena on tarjota edullisia rahoitusehtoja julkisen sektorin investointien tukemiseksi alueilla, joilla vaikutukset ovat suurimmat. Siihen sisältyy myös neuvontatuki hankejatkomon luomiseksi.

Julkisen sektorin lainajärjestelyn tuki täydentää InvestEU-ohjelman oikeudenmukaisen siirtymän erityisjärjestelyn tarjoamia tuotteita. Se kohdennetaan hankkeisiin, jotka eivät tuota riittävästi markkinatuloja ja jotka jäisivät ilman tukielementtiä rahoittamatta.

EU:n talousarviosta maksettavan 1,5 miljardin euron rahoitusosuuden ja EIP:n omalla riskillä myöntämän 10 miljardin euron lainoituksen ansiosta julkisen sektorin lainajärjestelyllä voitaisiin vuosina 2021–2027 saada liikkeelle 25–30 miljardin euron julkiset investoinnit. Tämä vastaa oikeudellisen siirtymän rahastoon sovellettavaa kansallista jakoperustetta, jota sovelletaan siirtymävaiheen tukemiseen kyseisillä alueilla. Komissio esittää lainsäädäntöehdotuksen tämän uuden julkisen sektorin lainajärjestelyn perustamisesta maaliskuussa 2020. Komissio voi myöhemmin tutkia yhteistyömahdollisuuksia muiden toteutuskumppaneiden kanssa julkisen sektorin tarpeiden kehittyessä.

6.4. Tekninen tuki ja neuvonta

Oikeudenmukainen siirtymä ei riipu ainoastaan investointien tukemiseen käytettävissä olevista varoista vaan myös näiden varojen ohjaamisesta oikeanlaisiin hankkeisiin. Jäsenvaltiot ja alueet saavat apua komission hallinnoimalla oikeudenmukaisen siirtymän foorumeilla. Foorumi tukeutuu työlle, jota on tehty siirtymävaiheessa olevien kivihiili-alueiden foorumeilla. Foorumi tukee jo nyt fossiilisia polttoaineita tuottavia alueita kaikkialla EU:ssa oikeudenmukaisen siirtymän aikaansaamiseksi, ja nyt foorumia laajennetaan. Se tarjoaa teknistä tukea ja neuvontaa alueellisten siirtymäsuunnitelmien laatimiseen asiantuntijaverkoston kautta ja helpottaa tiedon jakamista jäsenvaltioiden, alueiden, virastojen

ja sidosryhmien välillä. Komissio käynnistää jo vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä rakenneuudistusten tukiohjelman puitteissa hakemuspyynnön tarkoituksenaan tarvittaessa auttaa jäsenvaltioita alueellisten siirtymäsuunnitelmien laatimisessa. Myös oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi tarjoaa neuvontaa ja teknistä apua samoin keinoin kuin 5.1.2 jaksossa kuvataan.

Komissio aikoo

- **toimia yhdessä lainsäätäjien kanssa, jotta oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa koskeva asetus ja yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen vastaavat muutokset voidaan hyväksyä nopeasti;**
- **työskennellä EIP-ryhmän ja muiden toteutuskumppaneiden kanssa InvestEU:hun kuuluvan oikeudenmukaisen siirtymän järjestelyn toteuttamiseksi, kun se on hyväksytty;**
- **tehdä maaliskuussa 2020 uuden lainsäädäntöehdotuksen EIP:n kanssa toteutettavasta julkisen sektorin lainajärjestelystä;**
- **avustaa jäsenvaltioita ja alueita alueellisten siirtymäsuunnitelmien valmistelussa;**
- **antaa teknistä apua ja neuvontaa, jotta saadaan aikaan oikeudenmukaisen siirtymän tukialueita hyödyttävä vankka hankejatkumo.**

7. PÄÄTELMÄT JA TULEVAT TOIMET

Kestävä Eurooppa -investointiohjelma on keskeisessä asemassa, kun pyritään saamaan liikkeelle investointeja, joita Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa asetettujen kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää. Komissio sitoutuu siihen, että alkavan vuosikymmenen aikana EU:n talousarvion avulla saadaan kestäviä investointeja liikkeelle vähintään 1 biljoonalla eurolla. Näin komissio asettaa itselleen hyvin konkreettisen tavoitteen, jota vasten edistymistä seurataan. Ohjelmaan sisältyy myös sitoumus käyttää kaikkia asiaankuuluvia politiikan välineitä, jotta yksityisille ja julkisille sijoittajille voidaan tarjota puitteet, joissa kestävät investoinnit on mahdollista maksimoida. Siinä myös sitoudutaan uudelleen tarjoamaan viranomaisille ja hankkeiden toteuttajille tarvittavaa tukea hankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Rahoitustarpeiden suuruuden vuoksi komissio on sitoutunut tutkimaan edelleen, miten Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan saada liikkeelle lisärahoitusta.

Investointiohjelmaan sisältyvä oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi auttaa varmistamaan, ettei ketään jätetä jälkeen siirryttäessä kohti kestäväää tulevaisuutta. Alueita, joille siirtymästä aiheutuu suurimmat haasteet, tuetaan sekä taloudellisesti että hallinnollisesti.

Kestävä Eurooppa -investointiohjelman onnistuminen riippuu sidosryhmien sitoutumisesta sen toteuttamiseen. On erittäin tärkeää, että jäsenvaltiot ja Euroopan parlamentti säilyttävät komission ehdotuksen tavoitetason tulevaa rahoituskehystä koskevissa neuvotteluissa. Sijoittajayhteisöä, kuten institutionaalisia sijoittajia, pankkeja, kehityslaitoksia ja pääomasijoitusrahastoja, kehoitetaan hyödyntämään kestäville investoinneille luotavaa

kehystä täysimääräisesti. Jäsenvaltioiden viranomaisten on puolestaan otettava aktiivinen rooli tällaisten investointien määrittämisessä, edistämässä ja tarvittaessa niiden osittaisessa rahoittamisessa.

Komissio aikoo järjestää vuosittain kestävien investointien huippukokouksen, johon sidosryhmät osallistuvat. Huippukokous tarjoaa tilaisuuden arvioida edistymistä Kestävä Eurooppa -investointiohjelmaan sisältyvissä toimissa ja määrittää uusia toimintavaihtoehtoja. Komissio selvittää edelleen kumppaneidensa kanssa, voitaisiinko löytää lisärahoituslähteitä siirtymän pitkän aikavälin rahoitustarpeiden täyttämiseksi ja innovatiivisia tapoja niiden käyttöön ottoon. Lisäksi komissio aikoo joulukuussa 2019 annettujen neuvoston päätelmien mukaisesti kehittää ja arvioida säännöllisesti ilmastoneutraaliuteen siirtymisen ympäristö- ja sosioekonomisia vaikutuksia ja niihin liittyviä investointitarpeita, jotta näihin vaikutuksiin voidaan tarvittaessa puuttua.